

**Co-funded by
the European Union**

„АВА“ -Водич за тренери на воспитувачите од детските градинки

1. Вовед

Нарушувањето од спектарот на аутизам (ASD) е развојно нарушување кое се карактеризира со потешкотии во социјалната комуникација и интеракција, како и ограничени и повторувачки однесувања, интереси или активности (Hodges et al., 2020). Поради зголемената свест за аутизмот и подобрените дијагностички процеси, во последните години има значително зголемување на бројот на лицата со аутизам (Maenner et al., 2020). Ова треба да резултира со зголемена поддршка и ресурси за луѓето на кои им е дијагностициран аутизам и на нивните семејства, како и зголемена свест, толеранција и интеграција во општеството. За да се обезбедат висококвалитетни услуги за аутизам потребно е високо квалификуван тим, бидејќи на децата со аутизам им треба поголема поддршка за нивното здравје, благосостојба и секојдневни активности во споредба со децата без попреченост. Недостатокот на образование може да има негативно влијание врз обезбедените услуги и моралот на персоналот и може да резултира со исцрпеност на персоналот, зголемена анксиозност и стрес кај корисниците на услугите (Dillenburger et al., 2016).

Тековната поддршка за децата со дијагноза на аутизам во редовните и специјалните предучилишни програми не е соодветна. Раната интервенција по дијагнозата на аутизмот е клучна за подобрување на квалитетот на животот на детето и неговото семејство. Вклучувањето на семејството во програмите за рана интервенција може да го олесни психосоцијалниот и економскиот товар на дијагнозата. Сепак, поддршката за семејствата на деца со дијагноза на аутизам е често ограничена, тешко достапна, несоодветна и незадоволителна, поради разновидните и променливи потреби на децата дијагностицирани со аутизам (Hasson et al., 2022).

Специјализираната поддршка, како што е применетата анализа на однесувањето, е од суштинско значење за успехот на децата со дијагноза на аутизам во предучилишните установи (Spreckley, Boyd, 2009). Едукаторите треба да добијат темелна обука за карактеристиките на аутизам и техниките за управување со однесувањето за да создадат безбедна и стимулирачка средина за учење за сите деца.

Водичот за тренери е клучна алатка која обезбедува темелна едукација за техниките за управување со однесувањето на децата на кои им е дијагностициран аутизам во услови на

образование во раното детство. Содржината на водичот за тренери се заснова на информации собрани преку анализа на потребите во партнерството на АВА проектот на ЕУ за предучилишна возраст, релевантни професионални извори и прегледи на успешни водичи за образование на воспитувачи и наставници.

Врз основа на резултатите од анализата на потребите, 59% од воспитувачите во Северна Македонија, 35% во Словачка и 31% во Кипар тешко се справуваат со предизвикувачки форми на однесување на децата од предучилишна возраст, додека вкупно 72% од воспитувачите не се чувствуваат компетентни во спроведувањето на методите за управување со однесувањето.

Водичот за тренери дава детални инструкции за тоа како да се имплементира прирачникот во пракса, вклучително и подготовка на просторот за обука, организирање на материјалите, спроведување на предоценување и комуникација со учесниците пред обуката. Понатаму, тој ги деталзира материјалите за обука што обучувачите мора да ги презентираат на сесиите за обука, вклучувајќи предложен распоред за обука, планови за часови и повратни информации. Следејќи ги упатствата дадени во овој водич, обучувачите можат да обезбедат висококвалитетно образование на своите специјализанти.

АВА - Водичот за тренери за воспитувачи е вредна алатка за поединци кои сакаат да понудат основна обука за техники за управување со однесувањето за деца со нарушување на спектарот на аутизам на наставниците или родителите во средини за образование во раното детство. Понатаму, едукаторите можат да ја применат обуката за различни возрастни групи и поединци со или без попреченост.

1.1 Целта на АВА - Водичот за тренери на воспитувачи

Водичот за тренери е сеопфатна алатка за обучувачи кои се заинтересирани да учат и подучуваат методи за управување со однесувањето кај деца од предучилишна возраст. Тој нуди детален план кој гарантира дека образованието е сеопфатно, стимулативно и лесно за користење за воспитувачите, родителите и другите заинтересирани професионалци. Опфаќа низа теми, како што се разбирање на фазите на развојот на детето, идентификување на позитивни и негативни модели на однесување на детето и користење на успешни тактики за справување со предизвикувачки однесувања. Примери од реалниот живот, студии на случај и практични активности се користат за да им се помогне на учесниците да го применат она што го научиле во пракса. Овој Водич им дава уверување на обучувачите дека ќе им дадат на своите специјализанти знаења и вештини потребни за промовирање на позитивното однесување кај малите деца со дијагноза на аутизам.

1.2 Кој треба да го користи овој Водич?

Овој **водич** е погоден за поединци кои обезбедуваат воведна обука за воспитувачите или негувателките за планирање, спроведување и евалуација на ефективностa на стратегиите за управување со однесувањето во раното детство, со посебен фокус на децата на кои им е дијагностициран

2. Содржина на водичот за тренери

АВА - Водичот за обучувачи е сеопфатен прирачник за имплементација на успешна програма за обука за техники за управување со однесувањето за мали деца со дијагноза на аутизам. Овој Водич ги обезбедува сите потребни алатки за обучувачите да го олеснат драгоценото образовно искуство за воспитувачите, старателите и другите професионалци кои работат со деца дијагностицирани со аутизам.

2.1. Подготовка за обуката

Пред да започнете со обуката, важно е да се извршат неколку клучни подготвителни чекори, како што се подготовка на просторот за обука, организација на материјали и алатки и предоценување. Ова поглавје ви дава сеопфатен преглед на процесот на подготовка низ кој ќе поминете вие како тренер. Деталната листа за проверка на подготовката (Додаток 1) ќе ви помогне да ги идентификувате важните задачи и фактори за секоја фаза од подготовката.

2.1.1. Подготовка на салата за обука

Подготвувањето на просторијата за обука, уредувањето на материјалите и опремата и интеракцијата со учесниците се неопходни пред почетокот на обуката. Овој дел од прирачникот ќе понуди насоки за ефикасно завршување на овие задачи.

Како тренер, од клучно значење е да ја земете во предвид просторијата и распоредот на седиштата за да спречите каква било непријатност или одвлекување на вниманието во текот на сесијата. Обучувачот треба да ги земе во предвид клучните фактори како што се бројот на учесници, видливоста и звучноста на презентерот, достапноста на простор за материјали, удобноста на публиката и соодветноста на седиштата за учење. При креирањето на материјали за обука, нагласете ги визуелните слики, минимизирајте го текстот, вклучете практични примери, користете видео содржини кога е потребно, користете ги постоечки ресурси, нудете книги или работни листови и употребете интерактивен стил на презентација. Треба да ги следите овие клучни процедури за да воспоставите погодна атмосфера за учење и да спроведете продуктивна обука.

Однапред дознајте дали некој има специфични потреби за учење и пристап во просторијата.

Честопати малите нешта прават голема разлика во нечие образовно искуство. Навистина прави голема разлика доколку ја запознаете својата публиката и нивните потреби пред

секоја сесија за обука лице в лице. Пратете прашања по е-пошта за какви било посебни потреби што присутните може да ги имаат однапред. На дислексично лице може да му требаат материјали со специфичен фонт и на хартија во боја за да се овозможи појасно да се види што е на екранот. Еден од вашите учесници ќе биде делумно глув и можеби ќе побара да седи напред.

Ако вашиот тренинг е лице в лице, погрижете се да резервирате место со пристап за инвалидска количка. Онаму каде што тоа не е можно, тоа треба јасно да се наведе на картичката за покана или на огласот за настанот.

Можеби ќе треба да размислите и за друга технологија. Примерите може да вклучуваат носење микрофон за оние со оштетен слух или користење на текстот и звукот на екранот за да се комбинираат и да се осигурате дека сите можат да ги слушнат упатствата.

Ако сакате да прикажете нешто на екранот, бидете сигурни дека текстот е доволно голем за да го читаат луѓето од задниот дел од собата. Општо земено, никогаш немајте да постирате повеќе од една или две реченици текст на екранот истовремено; во спротивно, учесниците ќе станат премногу фокусирани на читање на напишаното и потоа ќе ја пропуштат главната порака што се испраќа.

Читајте го текстот што е на екранот на глас и опишете ги сите слики и видеа. Можеби не секој има способност да чита, па дури и да гледа многу добро, или да разбира пишан англиски јазик. Кажете ги зборовите што се на екранот и кажете им за видеото или сликата за сите во групата да знаат што е тоа.

Понудете избор во формат на материјали и обезбедете информации пред обуката. На некои учесници можеби ќе им требаат различни услови, како што се големи букви, боја или фонт или формат за лесно читање. Имањето на располагање писмени материјали ја елиминира потребата за бележење и го минимизира потенцијалот за недостиг на важни информации. Сепак, подеднакво е можно да се дистрибуираат рачни материјали преку е-пошта во соодветен формат пред настанот на некои луѓе кои сакаат да заштедат на трошоците за печатење и за доброто на животната средина.

Држете се до материјалот кои треба да го предавате, не излегувајте надвор од темата. Користете лесни зборови и одржувајте го оригиналното значење и бројот на зборови. Да, можеби сте експерт во вашата област и е примамливо да го покажете тоа со покомплексни зборови и многу акроними, но запомнете со кого разговарате. Учениците може само да ја изгубат својата концентрација доколку нешто сто може да го предадете за 5 минути го развлечете на 15 минути со тоа сто ќе користите стручни зборови и детали за нештата.

Поделете ја презентацијата со чести паузи. Паузите се корисни за секого, а особено за оние кои имаат проблеми со контролата на мочниот меур, кои имаат синдром на дефицит на вниманието и хиперактивност или кои имаат дијабетес.

Знаеме дека распонот на вниманието на луѓето може да биде многу краток по 25-30 минути, така што прекинувањето на презентацијата на информациите со кратки паузи може да помогне во задржувањето на концентрацијата и меморирање на материјалот.

Иако горенаведената листа во никој случај не е исцрпна, таа е добра почетна точка за да се направи обуката поубава и поинклузивна. Сметајте го секој од вашите учесници за

индивидуа и третирајте го како таков - секој е различен, а на некои можеби ќе им треба дополнителна помош за да ги имаат истите можности како другите. Секаков вид програма за обука во суштина значи разбирање на вашата публика и задоволување на нивните потреби. Светот е полн со чудни и прекрасни гаџети и решенија - веќе не е возможно да бидете игнорантни или да кажете дека не сте знаеле.

2.1.2. Организирање на материјали и опрема

Организацијата е од суштинско значење за подготовка за обука. Тренерот треба да ги подготви сите потребни материјали и опрема пред да започне сесијата. Оваа задача вклучува материјали, работни листови, сите потребни материјали за обука и секаква основна опрема како проектори или компјутери. Од клучно значење е да имате резервни материјали и опрема лесно достапни за неочекувани проблеми. Преку внимателна подготовка претходно, тренерите можат да обезбедат беспрекорна обука и да го подобрат влијанието на учесниците. Имањето соодветна подготовка е од клучно значење за реализација на продуктивна тренинг сесија.

2.1.3. Иницијална проценка

Спроведувањето на претходна проценка на знаењето, вештините и ставовите на учесниците е од суштинско значење за одредување на нивното почетно ниво и прилагодување на програмата за обука на нивните индивидуални потреби. Претходната проценка исто така ви овозможува да ја оцените ефективностa на обуката со споредување на резултатите пред и потоа. Може да се спроведе преку анкети, интервјуа, фокус групи или практични активности. Важно е да се обезбеди анонимност на претходното оценување за да се добијат искрени и точни одговори.

Дополнителни чекори што треба да се преземат пред обуката вклучуваат:

- Одредување на специфични цели за обука.
- Креирање на детални наставни планови.
- Собирање на сите потребни материјали и потрошен материјал.
- Разговор со учесниците за да се утврдат нивните очекувања од тренингот, како и очекувањата на тренерот од нив.

Темелната подготовка е од суштинско значење за успешно спроведување на програмата за обука и постигнување на саканите цели.

2.1.4 Комуникација со учесниците

Важно е учесниците да бидат имаат почетни информации за да можат да се вклучат во обуката. Пред обуката, треба да се дадат некои потребни информации како за целите, времето и местото на одржување на обуката. Исто така, треба да се вклучат сите материјали и опрема што ќе бидат потребни, како што се работни книги или лаптопи, што ги бараат учесниците. Е-поштата за потсетување се испорака неколку дена пред обуката. Таа ќе им помогне на учесниците да се посетат за програмата и да можат полесно да ги решат прашањата. Јасната и ефективна комуникација помеѓу слушателите пред вистинската обука им овозможува на обучувачите да бидат сигурни дека секој е добро подготвен да ја преземе програмата за обука.

3. Доставување содржина за обука

Обучувачите треба да се погрижат учесниците да ги имаат сите потребни информации за содржината на обуката, вклучувајќи ги целите, распоредот и локацијата. Исто така, важно е да се информираат учесниците за материјалите или алатките што треба да ги понесат со себе, како што се тетратки или компјутери. Испраќањето е-пошта за потсетување неколку дена пред обуката е одличен начин да ги потсетите учесниците за активноста и да им дадете можност да поставуваат прашања. Ова осигурува дека сите учесници ќе дојдат на обуката подготвени и целосно опремени за активно учество..

3.1. Програма за обука

Програмата за обука се заснова на Обука за вештини за однесување (Behavior Skills Training - BST). BST е техника на учење на нови вештини или однесувања преку настава, демонстрација, вежбање и повратна информација (Slane i Lieberman, 2021). Често се користи во различни области, како што се академијата, здравството и корпоративниот свет, за да ги научи поединците вештини за комуникација, лидерство и решавање проблеми. Дел од наставниот процес вклучува разложување на сложените однесувања на помали, податливи компоненти и обезбедување инструкции за секој дел пред да се комбинираат во целина. Оваа програма за обука е наменета за приближно 25 учесници и трае два дена (16 часа). Содржината опфаќа различни теми и пристапи, овозможувајќи им на учесниците да користат материјали и активности заедно со ресурсите за обука. Програмските белешки обезбедуваат дополнителни информации за обучувачите да ја разберат важноста на секој елемент и како специфичните методи придонесуваат за постигнување на целите на обуката.

Препорачана агенда и наставна програма:

Ден (1)	Ден (2)
- Отворање на обуката, вовед, очекувања, избор на тимови за повратни информации - Вовед во нарушување на спектарот на аутизам - Интервенција во однесувањето - Принципи на однесување - Функции на однесување - Повратни информации - Заклучоци од првиот ден	- Преглед на првиот ден од обуката - Мерење на однесувањето - Функционална проценка на однесувањето - Стратегии за намалување на предизвикувачките однесувања - Стрес и исцрпеност - Заклучоци од вториот ден - Повратни информации - Свечено затворање

Модул (1): Вовед во нарушувања од спектарот на аутизам

Овој модул претставува сеопфатен преглед на основните знаења и информации за дијагнозата и карактеристиките на однесувањето на децата со нарушувањето од спектарот на аутизмот (ASD) од предучилишна возраст. Таа има за цел да им помогне на поединците да стекнат подлабоко разбирање за уникатните предизвици и потреби со кои се соочуваат децата со аутизам во текот на нивните рани години, а со тоа да се олесни обезбедувањето соодветна поддршка и грижа.

Време за реализација:

Овој модул ќе трае околу 1 час.

До крајот на овој модул, учениците ќе:

- Ја разберат дефиницијата за ASD и типичните карактеристики на лицата со нарушување од спектарот на аутизам.
- Ја разберат улогата на мозокот, генетиката и животната средина во дијагнозите на ASD.
- Имаат соодветно знаење и разбирање на ASD и раните симптоми кај децата од предучилишна возраст.

Забелешка за тренерот:

Овој модул се предлага да биде првиот модул на обуката, но вие сте охрабрани да изберете поинаков наставен пат за вашите слушатели врз основа на нивното знаење и искуство.

Начини на изведба:

Овој модул треба да се изведе преку презентации на слајдови и практични вежби.

Ресурси:

Презентација на слајдови: Вовед во нарушувања на спектарот на аутизмот

Модул (2): Интервенција во однесувањето

Овој модул им помага на учесниците да ги разберат значењата на однесувањето. Обезбедува длабинско разбирање на проблематичните однесувања и различните нарушувања во однесувањето. Модулот се обидува да ги поттикне учесниците да соберат основни информации за однесувањето, како што се препознавање на одреден претходник, однесување и исход. По завршувањето на модулот, учесниците ќе ги стекнат потребните вештини за идентификување, испитување и справување со проблематичното однесување во образовните средини. Овие вештини ќе помогнат да се обезбеди соодветна помош и грижа.

Време за реализација:

Овој модул ќе трае околу 1,5 час.

До крајот на овој модул, учениците ќе:

- ја разберат дефиницијата за однесување.
- ги разберат разликите помеѓу проблематичното однесување и нарушувањата во однесувањето.
- Можат да ги следат едноставните алатки за собирање податоци ABC, за да соберат податоци и да создадат хипотеза за функцијата на проблематичното однесување.

Забелешка за тренерот:

Овој модул вклучува демонстрација на практични вештини. Од суштинско значење е да се моделира вештината, да се обезбеди доволно време за вежбање и да се обезбеди квалитетна повратна информација за учесниците.

Начини на изведба:

Овој модул треба да се изведе преку презентации на слајдови, видео примери и практични вежби.

Ресурси:

Презентација на слајдови: интервенција во однесувањето

- Практични сценарија

Модул (3): Принципи на однесување

Модулот ги истражува основните концепти на интервенција во однесувањето. Се дискутира за засилување, кое се состои од поттикнување на саканото однесување преку обезбедување на последици. Понатаму, тоа навлегува во изумирање, што вклучува постепено избледување и евентуално елиминирање на однесувањата што повеќе не се засилуваат. Дополнително, зборува за контрола на стимулот и како стимулот влијае на однесувањето. И на крај, се однесува и на казнувањето, стратегија за намалување или елиминирање на несаканите однесувања користејќи последици. Сфаќањето на овие фундаментални идеи поставува цврста основа за разбирање на основните причини за однесување и успешно извршување на стратегии за поттикнување на позитивни промени во однесувањето.

Време за реализација:

Овој модул ќе трае приближно 2 часа.

До крајот на овој модул, учениците ќе:

- ја разберат дефиницијата и важноста на мотивацијата.
- ја разберат контролата на стимулот и како стимулите влијаат на однесувањето.
- го разберат и применат засилувањето.
- ја разберат и ќе можат да одлучат кога ќе употребат казна.
- го разберат и успешно ќе ги применуваат изумирањето.

Забелешка за тренерот:

Овој модул вклучува демонстрација на практични вештини. Неопходно е да се моделира вештината, да се обезбеди доволно време за да се вежба и да се обезбеди квалитетна повратна информација за учесниците.

Начини на изведба:

Овој модул треба да се изведе преку презентации на слајдови, видео примери и практични вежби.

Ресурси:

- Презентација на слајдови: Принципи на однесување
- Практични сценарија

Модул (4): Функции на однесување

Овој модул се фокусира на подобрување на разбирањето на петте главни функции на однесување и основните причини за различните модели на однесување на поединците. Овој модул опфаќа пет функции на однесување: медицински, бегство, внимание, пристап до опипливи предмети и автоматско поттикнување/засилување. По завршувањето на модулот, учесниците ќе ги разберат овие функции и нивната употреба во анализата и управувањето со однесувањето.

Време за реализација:

Овој модул ќе трае околу 1,5 часа.

До крајот на овој модул, учениците ќе:

- поседуваат соодветно знаење и разбирање за функциите на однесување: опипливост, бегство, внимание, медицински и сетилни (TEAMS).

Забелешка за тренерот:

Овој модул вклучува демонстрација на практични вештини. Од суштинско значење е да се моделира вештината, да се обезбеди доволно време за вежбање и да се обезбеди квалитетна повратна информација за учесниците.

Начини на изведба:

Овој модул треба да се изведе преку презентации на слајдови, видео примери и практични вежби.

Ресурси:

- Презентација на слајд: Функции на однесување
- Практични сценарија

Модул (5): Мерење на однесување

Овој модул ги опфаќа основните техники за мерење на однесувањето и како тие ефективно да се користат. Мерење на однесувањето вклучува квантифицирање и

евидентирање на фреквенцијата, времетраењето, латентност и други карактеристики на специфичните однесувања. Често се користи во анализата на однесувањето и психологијата за да се процени ефективностa на интервенциите во однесувањето и да се следи нивната прогресија и резултати со текот на времето. Проценката на однесувањето може да се направи преку директно набљудување, самоизвестување или алтернативни методи кои вклучуваат квалитативно и квантитативно собирање податоци. Стандардните алатки за оценување на однесувањето се состојат од тајмери, кликери, листи за проверка, скали за оценување и проценки на однесувањето.

Време за реализација:

Овој модул ќе трае околу 1,5 час.

До крајот на овој модул, учениците ќе можат:

Да ги разберат и да бидат способни да ги имплементираат следниве мерења на однесување:

- фреквенција,
- времетраење,
- интервал (делумно/целосно),
- и моментално временско земање примероци.

Забелешка за тренерот:

Овој модул вклучува демонстрација на практични вештини. Од витално значење е да се обезбеди модел, да се обезбеди доволно време за вежбање и да се обезбеди квалитетна повратна информација за учесниците.

Начини на изведба:

Овој модул треба да се изведе преку презентации на слајдови, видео примери и практични вежби.

Ресурси:

- Презентација на слајд: Мерење на однесувањето
- Практични примери

Модул (6): Проценка на функционалното однесување

Овој модул нуди детално резиме на проценка на функционалното однесување, фокусирајќи се на одредување на мотивите или целите на проблематичното однесување. Модулот вклучува различни алатки за проценка на функционалното однесување, како што се директно набљудување, интервјуа и скали за оценување. Исто така, ја нагласува важноста од воведување програмирање на функционални вештини, проактивен метод за поддршка на однесувањето кој дава приоритет на поединците да ги подучуваат новите вештини за да го заменат проблематичното однесување (исто така познато како заменски однесувања). До крајот на модулот, учесниците ќе стекнат подлабоко разбирање на проценката на функционалното однесување и функционалните вештини за програмирање. Тие ќе добијат ефективни тактики за да им помогнат на поединците со проблематичните однесувања.

Време за реализација:

Овој модул ќе трае околу 1,5 час.

До крајот на овој модул, учениците ќе можат:

- Да ја знаат разликата помеѓу главните карактеристики на индиректните и директните методи на функционална проценка.
- Да ја разберат важноста на процените на вештините и алатките за проценка на функционалните вештини како што се комуникација, чекање, споделување, прифаќање „не“, транзиција, игра и вештини за грижа за себе.

Забелешка за тренерот

Овој модул вклучува демонстрација на практични вештини. Од суштинско значење е да се обезбеди модел, да се обезбеди доволно време за вежбање и да се обезбеди квалитетна повратна информација за учесниците.

Начини на изведба:

Овој модул треба да се изведе преку презентации на слајдови, видео примери и практични вежби.

Ресурси:

- Презентација на слајдови: Проценка на функционалното однесување
- Практични сценарија

Модул (7): Стратегии за елиминирање на проблематичното однесување.

Овој модул навлегува во различни стратегии за управување со проблематичните однесувања кај индивидуи со нарушување на спектарот на аутизам (ASD), нудејќи низа пристапи за справување со таквите однесувања. Важноста од разгледување на проактивни, реактивни и наставни стратегии е нагласена за да се обезбеди темелен пристап кој вклучува функционална проценка, позитивно засилување и модификации на животната средина. Присутните на обуката ќе научат различни пристапи за управување со проблематично однесување и ќе научат да избираат соодветни техники за одредени случаи. Покрај тоа, тие ќе научат како да ја проценат ефикасноста на имплементираните методи и соодветно да ја модифицираат својата стратегија.

Време за реализација:

Овој модул ќе трае приближно 2 часа.

До крајот на овој модул, учениците ќе:

- научат различни стратегии за проблемско однесување: проактивни, реактивни и поучување/учење.
- умеат да одлучат кој стратегии за однесување ќе ги применат во различни ситуации.
- бидат способни да ги оценуваат стратегиите за однесување и да направат промени доколку е потребно.

Забелешка за тренерот:

Овој модул вклучува демонстрација на практични вештини. Од суштинско значење е да се моделира вештината, да се обезбеди доволно време за вежбање и да се обезбеди квалитетна повратна информација за учесниците.

Начини на изведба:

Овој модул е создаден за да се изведе преку презентации на слајдови, видео примери и практични вежби.

Ресурси:

- Презентација на слајдови: Стратегии за елиминирање на проблематичните однесувања
- Практични сценарија

Модул (8): Стрес и исцрпеност.

Овој курс ќе ги истражи значењата на стресот и исцрпеноста и како тие влијаат на животот на наставниците. Ќе ги истражи индикаторите и манифестациите на стресот и исцрпеноста и ефективните методи за справување и минимизирање на истите. На крајот од овој модул, учесниците ќе имаат поголемо разбирање за важноста на справување со стресот и исцрпеноста како едукатор и основните алатки за тоа добро да се направи.

Време за реализација:

Овој модул ќе трае околу 1,5 часа.

До крајот на овој модул, учениците ќе можат:

- да ги дефинираат стресот и исцрпеноста и да го идентификуваат нивното влијание врз животот на воспитувачите.
- Да ги препознаат знаците и симптомите на стрес и исцрпеност кај себе и кај другите.
- Да ја разберат врска помеѓу стресот и исцрпеноста и нивните ефекти врз задоволството за работата, продуктивноста и физичкото и менталното здравје.
- Да ги идентификуваат практичните стратегии за управување и намалување на стресот и исцрпеноста, како што се грижа за себе, поставување граници, барање поддршка од колеги и ангажирање во активности за намалување на стресот.
- Да бидат способни да ги применат стратегиите научени во модулот во својот живот како наставник, за да ја подобрат својата севкупна благосостојба и квалитетот на образованието што им се обезбедува на студентите.

Забелешка за тренерот:

Кога го изведувате овој модул, создадете сигурна и поддржувачка средина за учење. Охрабрете ги учесниците отворено да ги споделат своите искуства и грижи, притоа почитувајќи ја приватноста и границите. Нагласете ја важноста на техниките за грижа за себе и управување со стресот и користете интерактивни активности за да им помогнете на учесниците да ги применат научените концепти. Зајакнете ја идејата дека управувањето со стресот и исцрпеноста бара постојан напор и внимание. Обезбедете ресурси за понатамошно учење и поддршка.

Начини на изведба:

Овој модул е создаден за да се изведе преку презентации на слајдови, видео примери и практични вежби.

Ресурси:

- Презентација на слајдови: Стрес и исцрпеност
- Практични сценарија

3. Повратни информации

Повратните информации се составен дел од обуката за вештини за однесување. Тоа ни дава сигурност дека учениците секојдневно ги разбираат и практикуваат новостекнатите вештини. Ова ќе биде овозможено преку пристап до голем број ресурси за учење: редовно практикување на нови вештини, барање на повратни информации и размислување за тоа како соодветно да се применат овие вештини во реалниот живот. Второ, континуираните активности за учење и поставувањето цели за развој на вештини ќе му овозможат на наставникот секојдневно да учи и применува нови вештини. Давањето конструктивна повратна информација овозможува да се поттикне развојот на нови вештини и однесувања без да се осудува. Треба да се биде брз, прецизен и да се фокусира на одредено однесување што се обидуваме да го научиме. Покрај тоа, наставникот треба да биде прилагоден на стилот на учење на секој поединец. Конструктивното реагирање може неизмерно да го подобри процесот на учење на учесниците, што обезбедува соодветни и релевантни начини за стекнување нови вештини и однесувања. Конструктивниот фидбек го прави учесникот да ги разбере неговите силни и слаби страни, па оттука и да го усоврши неговото учење и развој на вештини. Наставникот ќе може да посочи одредени активности што треба да се преземат со цел да се подобрат неговите перформанси и однесување. Овој вид на барање на повратни информации од учесниците на обуката ќе ги охрабри и ќе направи средината да е безбедна, за да може сите учесници се чувствуваат слободно и самоуверено да преземат контрола и да се вклучат во процесот на учење.

Забелешка за тренерот

- Не заборавате да дадете конструктивен и позитивен фидбек.
- Немојте да се концентрирајте само на области за подобрување. Кога давате повратни информации, започнете со едно или две подобрувања одеднаш.
- Осигурете се дека има доволно пракса за зајакнување на вештината која треба да се подобри пред да го додадете следниот пакет повратни информации.

4. Евалуација на обуката

Овој дел од програмата за обука ќе им даде на обучувачите детали за тоа како да ја проценат ефективностa на обуката и да собираат повратни информации од учесниците. Исто така, ќе им даде информации за тоа како да се препознаат областите што треба да се подобрат. АВА- Водичот за обучувачи на воспитувачи нуди инструкции за оценување на обуката преку формативни и сумативни методи на евалуација. За време на процесот на обука, формативното оценување се прави за да се соберат информации за програмата и да се имплементираат сите потребни подобрувања во обуката. Испитувањата за повратни информации од учесниците, листите за проверка на набљудување и фокус групите се сите методи кои можат да се користат за овој тип на евалуација. Повратните информации добиени за време на формативното оценување може да се искористат за прилагодување на програмата за обука и за подобро да се задоволат барањата на учесниците. Откако ќе заврши програмата за обука, се спроведува конечна проценка за да се измери нејзиниот целокупен успех. Оваа проценка се случува по програмата, за да се утврди дали обуката успешно ги постигнала посакуваните цели. Како и да е, од клучно значење е да се спроведуваат предоценките пред почетокот на обуката, за прецизно да се одреди знаењето и напредокот во вештините на учесниците.

Иницијалните проценки на почетокот ги одредуваат моменталните знаења и вештини на учесниците за предметот на обука. Различни методи, како што се анкети, квизови или интервјуа, може да се користат за извршување на овие проценки. Споредувањето на резултатите од оценките што сме ги добиле пред обуката со оние по обуката ја покажува вистинската евалуација и мерење на вистинското подобрување кај учесниците од програмата за обука.

Процесот на оценување обично вклучува мешавина од евалуации пред и по обуката, анкети за повратни информации и интервјуа. Евалуациите пред обуката ги одредуваат првичните знаења и вештини на учесниците, додека евалуациите по обуката ги мерат промените во знаењето и однесувањето по обуката. Анкетите и интервјуата дополнително ги разбираат искуствата, перцепциите и ставовите на учесниците во однос на програмата за обука.

Резултатите од конечната проценка се користат за да се направи образован избор во врска со претстојните сесии за обука. Доколку проценката покаже дека обуката успешно ги исполнила своите цели, слични методи може да се применат и во претстојните програми. Ако евалуацијата ги идентификува областите на кои им е потребно подобрување, треба да се направат прилагодувања на дизајнот, содржината и методите за испорака на обуката за да се подобри нејзината ефикасност.

Постапката за целосна проценка е од суштинско значење за гарантирање на ефикасноста на програмите за обука и за справување со потребите на учесниците. Преку извршување рана проценка, користење на различни методи за оценување и анализа на податоци, организациите можат да добијат корисни информации за ефективностa на нивните програми за обука и да донесат информирани одлуки за подобрување на претстојните сесии за обука.

АВА -Водичот за обучувачи на воспитувачи нуди ресурси за изведување информативни проценки пред и завршни сумативни проценки по обуката, со инструкции за анализа на собраните податоци за подобрување на програмата за обука.

Еве неколку примери:

Анкета за повратни информации од учесниците: Ова истражување собира повратни информации во текот на програмата за обука. Се состои од прашања во врска со ефективностa на наставата, значењето на материјалот и препораки за подобрување на обуката.

Оценување пред и по обуката: Овие евалуации може да ја проценат ефективностa на програмата за обука преку мерење на промените во знаењето и вештините на учесниците пред и по обуката.

Погрижете се да ги користите предложените документи за проценка за да го оцените успехот на вашата програма за обука.

5. Планови за лекции

АВА - Водичот за тренери за воспитувачи нуди различни планови за часови, за обучувачите да спроведат успешна програма за обука за управување со однесувањето на деца од преучилишна возраст. Плановите за часови се распоредени логично, овозможувајќи им на инструкторите да се надоврзат на претходните лекции и постепено да го подобрат разбирањето на темата од страна на нивните учесници. Секој план за лекција се состои од посебна цел, длабински преглед на материјалот што треба да се дискутира и препорачани активности за вклучување на учесниците и зајакнување на нивното разбирање. Плановите за часови дадени во АВА -Водичот за тренери на воспитувачи се дизајнирани да бидат темелни, корисни и прилагодливи, што го прави водичот вредна алатка за обучувачите кои сакаат да спроведат успешна програма за обука за управување со однесувањето во раното детство.

6. Заклучок

ABA -Водичот за тренери на воспитувачи е дизајниран да им помогне на воспитувачите и негувателките да научат како да ги користат успешните техники за управување со однесувањето на деца со аутизам од предучилишна возраст. Совладувањето на основните принципи на АВА, како што се разбирањето на функциите на однесувањето и користењето интервенции за управување со однесувањето засновано на докази, може да послужи за зајакнување на обучувачите во можноста за создавање позитивни средини за учење за децата со аутизам. Овој водич го нагласува сеопфатниот пристап кој вклучува пред-оценување, приспособен материјал за обука, постојани повратни информации и евалуација за да се обезбеди ефективност и ефикасност на обуката. Доколку се следат препораките и се користат ресурсите дадени во плановите за часови, тогаш обучувачите се на добар пат да испорачаат успешно квалитетна обука која ќе го подобри искуството за учење на наставниците или професионалците кои се обучуваат. Всушност, управувањето со однесувањето постојано станува се подобро и подобро - тоа е континуирано учење, прилагодување и тимска работа. Тоа значи континуирано учење за тоа што најдобро функционира; правење прилагодувања кога е потребно, водени од повратните информации и резултати; и соработка за да се обезбеди успех. Обучувачите можат да ги зголемат своите вештини за поддршка на децата кои имаат аутизам и нивните семејства со тоа што ќе бидат во тек со наодите од тековните истражувања и најдобрите практики.

Додаток (1):

Список за проверка на тренерите за ефективна изведба на обука

Пред-оценување

Цел: Да се разбере постоечкото знаење на учесниците и да се прилагоди обуката според него.

Список за проверка:

- Дефинирајте ја вашата целна публика (наставници, родители итн.).
- Изберете алатки за оценување:
- Анкета (за големи групи, општи податоци)
- Интервју (за подлабок увид, помали групи)
- Фокус група (за дискусија, различни перспективи)
- Дизајнирајте прашања кои се однесуваат на знаењето, искуството и очекувањата.
- Обезбедете анонимност и доверливост за да поттикнете искрени одговори.

- Прегледајте ги одговорите за да ги идентификувате празнините во знаењето и областите на интерес.
- Прилагодете го вашиот план за обука врз основа на наодите од претходното оценување

Подготовка на просторијата за обука

Цел: Да се создаде удобна и привлечна средина за учење.

Список за проверка:

- Потврдете го бројот на учесници за да ја изберете вистинската големина на просторијата.
- Организирајте го седењето
- Облик на буквата С или круг за сесии кои се тешки за дискусија
- Класичните стилови на предавање во редови се доминантни
- Осигурете се дека сите учесници можат јасно да гледаат и слушаат
- Тестирајте ја аудио-визуелна опрема (проектор, микрофон, итн.)
- Прилагодете го осветлувањето и температурата за удобност.
- Минимизирајте го одвлекувањето на вниманието (затворете ги вратите, ставете ги телефоните на тишина).
- Поставете атмосфера за добредојде со знаци и релевантни визуелни слики.

Организирање на материјали и опрема

Цел: Да имате подготвено сè што ви треба за успешна тренинг сесија.

Список за проверка:

- Отпечатете доволно материјали и работни листови (со додатоци).
- Организирајте слајдови за презентација и демо материјали.
- Темелно тестирајте ја целата опрема (кликери, лаптопи итн.).
- Имајте резервни батерии, кабли и други основни работи.
- Наредете ги материјалите по редоследот по кој ќе ги користите за лесен пристап.

Комуникација со учесниците

Цел: Да се осигурите дека учесниците се информирани и подготвени за обуката.

Список за проверка:

- Испратете првична е-пошта/покана со следново:
- Јасни цели за обуката
- Детален распоред (време на почеток/крај, паузи)
- Локација и насоки (ако е возможно)
- Список на материјали што треба да ги донесат учесниците
- Испратете е-пошта за потсетување неколку дена пред тренингот.

- Обезбедете информации за контакт за прашања.

Пристапност

Цел: Ова им дава сигурност на тренерите дека се во позиција да спроведат обука со сите учесници вклучувајќи ги и оние кои можеби имаат посебни потреби и пречки.

Список за проверка:

- Проверете дали има физичка пристапност до просторијата:
- рампи, лифтови, достапни тоалети итн.
- Опции за различен распоред на седиштата за учесниците со проблеми со мобилноста
- Достапни материјали за обука во достапни формати како големи букви, Брајово писмо или електронски документи компатибилни со читачи на екран.
- Проверете дали сите аудио-визуелни материјали имаат отворени натписи или се придружени со транскрипти за учесниците кои имаат оштетен слух.
- Осигурете се дека читливоста во материјалите може да се примени преку јасни фонтови, голема големина на фонт и контраст за оние со оштетен вид.
- Обезбедете добро осветлување и соодветна акустика во просторијата за обука за лица со сензорни нарушувања.
- Контактирајте ги однапред и прашајте ги учесниците какво сместување може да бараат од вас.
- Обезбедете обука за помош што им се дава на учесниците со попреченост во користењето на секаков вид помошни уреди или технологии.
- Одговорете на индивидуалните барања за сместување и бидете подготвени да направите прилагодувања неопходни за еднакво учество во секое време.
- Ревидирајте ја и ажурирајте ја контролната листа за пристапност врз основа на повратни информации и континуирано учење од учесниците со различни попречености.

Дополнителни совети за тренерите

Пристигнете рано: Тоа ви дава време да ги решите сите проблеми.

Посакајте им добредојде: Првиот впечаток е важен!

Знајте ги вашите работи и одговорности: вежбајте за да изградите самодоверба.

Бидете прилагодливи: прилагодете го вашиот план доколку е потребно.

Соберете повратни информации: Користете формулари за евалуација за да ја подобрите идната обука.

Со внимателно следење на оваа листа за проверка, обучувачите можат да се погрижат нивната програма за обука да биде добро организирана, влијателна и, на крајот, корисна за децата со аутизам ,кои тие имаат за цел да ги поддржат.

Среќно со вашиот тренинг!

Референци

1. Devine, D., & O'Sullivan, L. (2017). Early years educators' perspectives on continuing professional development, supervision and support in behaviour management in Ireland. *Irish Educational Studies*, 36(1), 49-65.
2. Dillenburger, K., Jordan, J. A., McKerr, L., Lloyd, K., Schubotz, D., & Mandleco, B. (2016). Staff training in autism: The one-eyed wo/man.... *International journal of environmental research and public health*, 13(7), 716. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4962257/>
3. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2017). Thematic report on Inclusive Early Childhood Education and Care (IECEC) systems in Europe: Executive summary. Retrieved from <https://www.european-agency.org/publications/agency-annual-reports/thematic-report-inclusive-early-childhood-education-and-care-iecec-systems-europe/iecec-executive-summary>
4. Hasson, L., Keville, S., Gallagher, J., Onagbesan, D., & Ludlow, A. K. (2022). Inclusivity in education for autism spectrum disorders: Experiences of support from the perspective of parent/carers, school teaching staff and young people on the autism spectrum. *International Journal of Developmental Disabilities*, 70(2), 201–212. <https://doi.org/10.1080/20473869.2022.2070418>
5. Hodges, H., Fealko, C., & Soares, N. (2020). Autism spectrum disorder: definition, epidemiology, causes, and clinical evaluation. *Translational pediatrics*, 9(Suppl 1), S55–S65. <https://doi.org/10.21037/tp.2019.09.09>
6. Maenner MJ, Warren Z, Williams AR, et al. Prevalence and Characteristics of Autism Spectrum Disorder Among Children Aged 8 Years — Autism and Developmental Disabilities Monitoring Network, 11 Sites, United States, 2020. *MMWR Surveill Summ* 2023;72(No. SS-2):1–14. DOI: <http://dx.doi.org/10.15585/mmwr.ss7202a1>.
7. Slane, Mylissa & Lieberman, Rebecca. (2021). Using behavioural skills training to teach implementation of behavioural interventions to teachers and other professionals: A systematic review. *Behavioural Interventions*. 36. 10.1002/bin.1828.

8. Spreckley, M., & Boyd, R. (2009). Efficacy of applied behavioural intervention in preschool children with autism for improving cognitive, language, and adaptive behaviour: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Pediatrics*, 154(3), 338-344.